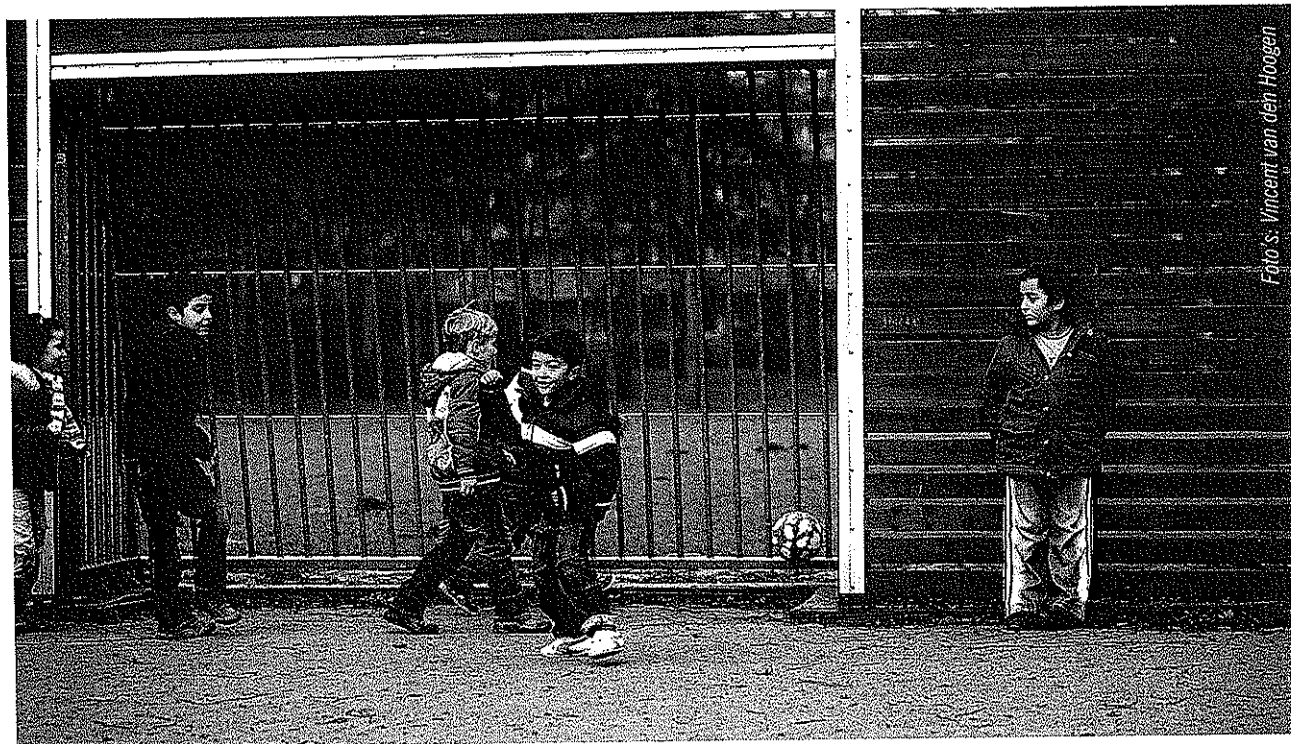

Motoriek in de klas

Omggaan met nivea

De meeste kinderen bewegen van nature veel en graag. Ze grijpen, kruipen, bouwen, hollen, schreeuwen, klimmen, voetballen. Bewegen is van alle leeftijden, het is leuk, gezond en nuttig. Hoe geef je dit als leerkracht vorm? En hoe ga je om met motorische verschillen tussen kinderen? Onlangs verscheen deel 38 in de serie JSW-Boek: *Motoriek in de basisschool*.

Spelenderwijs oefenen kinderen hun spieren, zintuigen en motoriek. Ongemerkt leren ze zo de vaardigheden die ze de rest van hun leven nodig hebben. Toch is het ene kind motorisch veel vaardiger dan het andere. Als kinderen tijdens de gymles bijvoorbeeld moeten stuiten en vangen met een tennisbal, zal dit voor sommigen te moeilijk en voor anderen juist te makkelijk zijn. Kinderen die de oefening te moeilijk vinden, raken gefrustreerd en willen niet meer met de bal spelen. De kinderen die de oefening te makkelijk vinden, gaan zich

verschil

vervelen en mogelijk lopen klieren. In ieder geval worden zowel de kinderen voor wie de oefening te moeilijk is, als de kinderen voor wie de oefening te makkelijk is, hiervan niet motorisch vaardiger. De meeste groepen in het basisonderwijs bestaan uit twintig tot dertig leerlingen. Hoe kan de leerkracht ervoor zorgen dat ze allemaal op hun eigen motorische niveau aan het werk zijn?

Als antwoord op deze vraag schreef ik het boek *Motoriek in de basisschool*. Hierin krijgt de leerkracht zowel theoretische achtergrondinformatie over het motorisch functioneren van kinderen, als praktische tips om direct in de klas mee aan de slag te gaan.

Belangrijke punten uit het boek zijn:

- Wat is motoriek?
- Hoe kan ik op een gemakkelijke manier de motoriek van de kinderen in de klas stimuleren?
- Motoriek en schrijfvaardigheden.
- Hoe kan ik alle kinderen laten meegymmen op hun eigen niveau?
- Screeningslijst om de motoriek van de kinderen te meten.

IN HET WANDREK

Rik en Tim zitten bij elkaar in groep 2. Ze gaan al twee jaar naar school en hebben het erg naar hun zin. Vier keer in de week

krijgen zij gym van hun eigen juf. Rik vindt gymmen leuk maar wel een beetje makkelijk. Tim vindt gymmen daarentegen stom. Wanneer ik aan Tim vraag waarom hij het stom vindt, zegt hij: 'Nou, gewoon.'

Die middag is er weer een gymles. Alle kinderen kleden zich in de klas om, waarna ze in hun ondergoed of gymkleden naar het speellokaal lopen. In het speellokaal gaan alle kinderen aan de kant zitten. De juf vertelt wat ze gaan doen. Ze heeft een parcours gemaakt met klimmen in het wandrek, rollen over de mat, lopen over een evenwichtsbalk, van een hoge toren afspringen en door hoepels rennen. Nadat de juf alles heeft voorgedaan, zijn de kinderen aan de beurt. De juf gaat bij de hoge toren staan om de kinderen te helpen bij het springen. Alle kinderen gaan snel van start. Rik rent naar het wandrek en klimt

*Rik vindt gymmen leuk,
Tim vindt het stom*

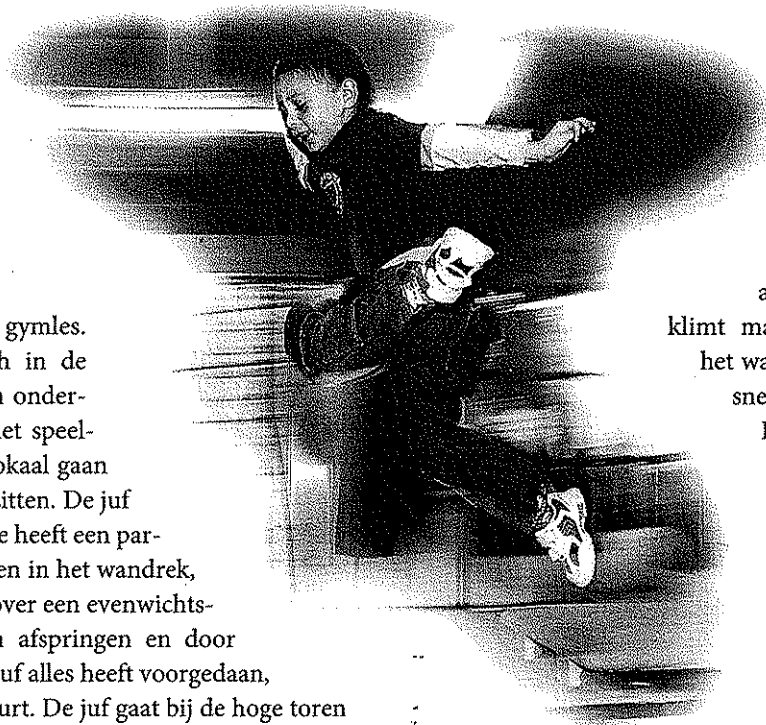
helemaal tot bovenin. Hij klimt snel weer naar beneden, loopt over de evenwichtsbalk, rolt over de mat en komt bij de hoge toren. 'Ik kan het wel zelf hoor', zegt hij tegen de juf, om daarna zonder problemen van de hoge toren te springen. Na drie rondjes netjes te hebben uitgevoerd, begint Rik een beetje om zich heen te kijken. Bij het wandrek gaat hij halverwege aan één arm hangen en als de juf niet kijkt, springt hij vanaf de derde sport op de grond. Bij het rollen over de mat komt hij met een aanloop aanrennen en maakt iets tussen een salto

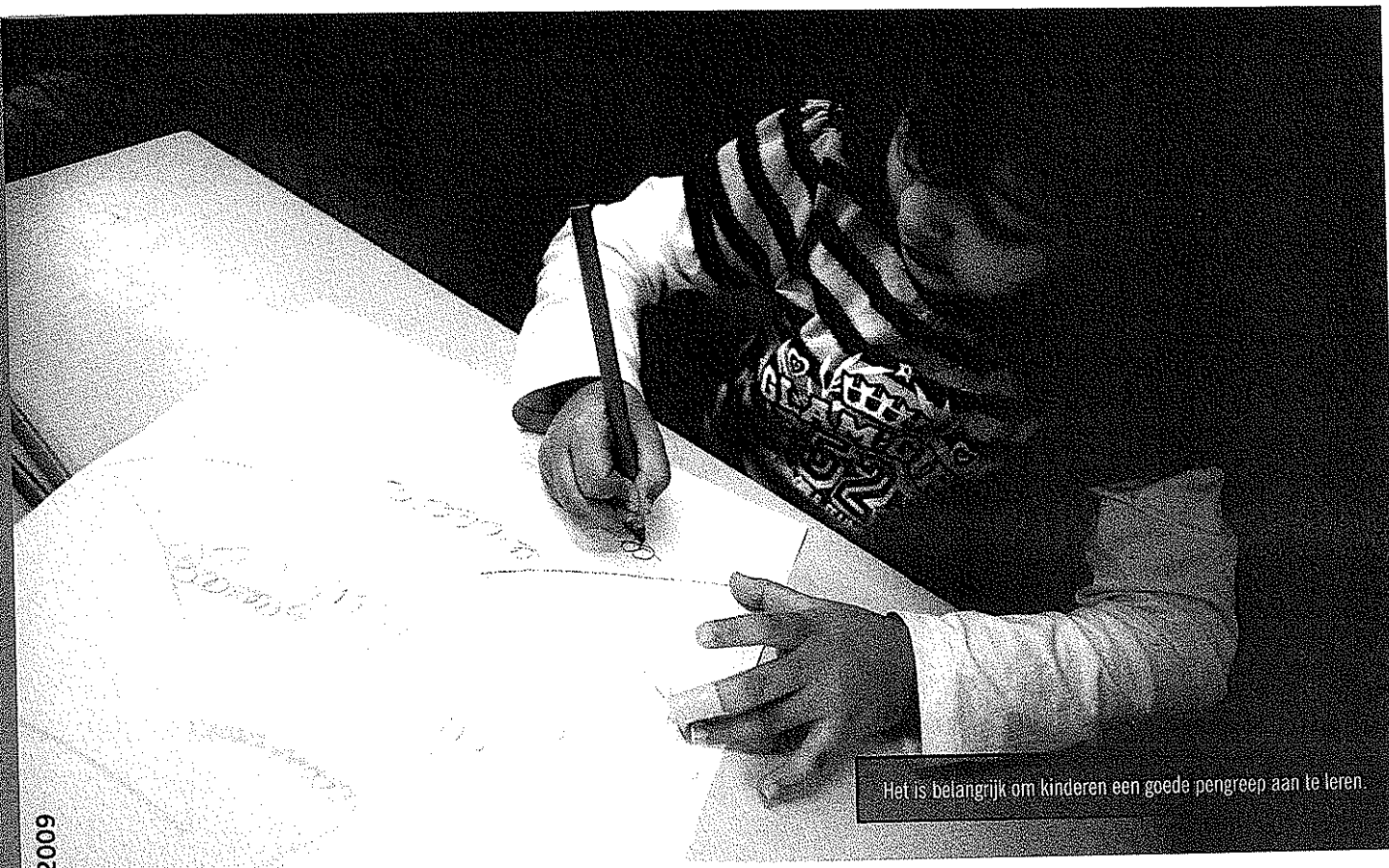
en koprol in. De juf ziet dit en vraagt of hij voorzichtig wil doen.

Rik zegt braaf ja, maar als de juf niet meer kijkt, gaat hij weer zijn eigen gang.

Ook Tim begint aan het parcours. Hij klimt maar een klein stukje het wandrek in en gaat dan snel weer naar beneden.

Bij het rollen durft hij nog niet te koprollen. Hij gaat op zijn zij liggen en rolt over zijn lengteas over de mat. Als hij bij de hoge toren komt waar de juf is, durft hij niet goed op de kast te

Het is belangrijk om kinderen een goede pengreep aan te leren.

staan. Hij gaat snel weer zitten en vraagt of hij ook zittend van de kast mag springen. 'Tuurlijk', zegt de juf en ze geeft hem een hand.

NIVEAUVERSCHILLEN

Voor een leerkracht is het soms moeilijk om goed om te gaan met de niveauverschillen tussen kinderen bij het motorisch functioneren in de klas. Van elke oefening zowel een makkelijker als een moeilijker versie bedenken, kan hierbij een oplossing bieden.

- Een voorbeeld is het aanleren van stuiten met een bal aan kleuters. De leerkracht kan haar leerlingen de opdracht geven met de bal op de grond te stuiten en hem met één hand op te vangen. Zij kan er ook voor kiezen om drie mogelijkheden aan te bieden. Alle kinderen hebben een bal, en stuiten en vangen die met twee handen. Als een kind denkt deze oefening goed te kunnen uitvoeren, mag het proberen de bal te stuiten en te vangen met één hand. Als ook dat goed gaat, kan het proberen lopend te stuiten en vangen. Door oefeningen op drie niveaus aan te bieden, komt een groter deel van de kinderen in zijn 'zone van naaste ontwikkeling'. Hierdoor ervaart een groter deel van de kinderen een leereffect tijdens de gymles.

SCHRIJFVAARDIGHEDEN

Schrijven is motorisch gezien een lastige vaardigheid. Vaak vinden kinderen schrijven saai of niet leuk. Door gemakkelijke oefeningen vooraf aan een schrijfles aan te bieden, zijn de kinderen niet alleen alert, maar kan de leerkracht er ook voor zorgen dat alle kinderen in de klas een vloeiend handschrift ontwikkelen.

Motorisch gezien zijn voor de vorming van een vloeiend handschrift

drie zaken belangrijk. Ten eerste is het gebruiken van een goede pengreep van belang. Vergis u niet, er zijn meerdere goede pengrepen mogelijk! Ten tweede is de sturing van de pols en arm over het papier belangrijk. Als laatste moet een kind fijnmotorische vaardigheden tot een bepaald minimumniveau aanleren. Alleen dan is het in staat om met voldoende druk met het potlood over het papier te gaan.

In *Motoriek in de basisschool* staan verschillende praktische oefeningen om problemen met de pengreep, de sturing en de fijne motoriek op te lossen. Een voorbeeld daarvan is de volgende oefening om kinderen een goede pengreep aan te leren. Deze oefening is geschikt voor kinderen aan het einde van groep 1 of het begin van groep 2. Deze leeftijd is cruciaal voor oefeningen met de pengreep, omdat de kinderen zich in deze fase een pengreep eigen maken. Het blijkt in de praktijk lastig te zijn om op latere leeftijd de pengreep nog te wijzigen.

- **Oefening:** de leerkracht laat aan alle kinderen een potlood zien. 'Dit is een auto', stelt zij daarbij. Om het verhaal meer beeldend te maken, kan de leerkracht navragen bij welke kinderen men thuis een auto heeft. 'Papa en mama zitten voorin', vertelt zij, terwijl ze duim en wijsvinger op het potlood legt. 'De drie kinderen zitten achterin', gaat zij verder, terwijl ze de overige drie vingers onder het potlood plaatst. De tweede keer vertelt de leerkracht het verhaal opnieuw, waarbij alle kinderen hun potlood

erbij pakken en meedoen. De oefening wordt een aantal keren herhaald zodat de kinderen zich de greep van het potlood goed kunnen inprenten. Als de kinderen zelf het potlood kunnen pakken, is het belangrijk dat ze er direct mee aan de slag gaan.

- Een goed vervolg op deze oefening is het tekenen van een 'luie acht' op een vel papier. 'Dit is een racebaan', stelt de leerkracht. De kinderen tekenen hierbij zelf de auto. Voordat de race begint, plaatsen ze eerst papa, mama en de kinderen op een goede manier in de auto. Vervolgens rijden ze een aantal rondjes over de 'luie acht'. Hierna kijken de kinderen of papa, mama en de kinderen nog steeds goed in de auto zitten. Iedere keer dat de auto stopt, mag het kind een nieuwe kleur potlood pakken.

rigeren: 'Kijk uit, mamma valt bijna uit de auto!' Na een halfuurtje hanteerden alle oudste kleuters een goede pengreep. ■

De auteur is schrijver van het JSW-Boek Motoriek in de basisschool, docent aan de Hogeschool Utrecht en mede-eigenaar van Kind en Motoriek. Voor reacties: jnoordstar@kinderenmotoriek.nl

HET EFFECT

Het afgelopen schooljaar hebben een aantal scholen de cursus Kind en Motoriek gevolgd. Deze tweedaagse cursus had als thema het stimuleren van de motoriek in de klas. Tijdens de tweede bijeenkomst vertelde een leerkracht dat ze de eerder beschreven oefening in haar kleuterklas had uitgetoetst. Zij deed de oefening eerst aan de hele groep voor. Iedereen kreeg een papier waarop de 'racebaan' was getekend. De kinderen begonnen met 'racen' en de leerkracht liep rond. Op een gegeven moment hoorde ze de kinderen elkaar cor-

Meer informatie?

- Noordstar, J. (2009). *Motoriek in de basisschool*. Baarn: Bekadidact.
- www.kinderenmotoriek.nl

Bestellen?

JSW-Boek 38 *Motoriek in de basisschool* is verkrijgbaar via de reguliere boekhandel of via Bol.com (ISBN 978 90 2624 606 7, € 25,95).

Scholen en instituten kunnen rechtstreeks bestellen via de afdeling voorlichting Bekadidact: tel. 035-5482421. Of stuur onderstaande bon (of een kopie) naar:

Uitgeverij Bekadidact, Afdeling Voorlichting, Antwoordnummer 331, 3740 Baarn

Ja ik bestel JSW-Boek 38 *Motoriek in de basisschool*!

Exempla(a)r(en) à € 25,95* p.st. * Prijs is inclusief btw en geldt tot 31 december 2009.

Naam school / instituut:

Mevrouw / De heer:

Adres:

Postcode / Plaats:

E-mail:

Telefoonnummer:

JSWmrt09

bon